

„Olyan hely, ahol jó élni”

Beszélgetés Hardi Titusszal a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumról (Takács Géza)

– A Pannonhalmi Bencés Gimnázium mintha ugyanolyan csendben dolgozna, mint amikor rejtőzve, láthatatlanul kellett dolgoznia. Az apátság szellemi, morális és kulturális központ, folyóirattal, kiadóval, tudományos műhellyel, konferenciákkal, s persze turisztikai látványosság is, dinamikus, aktív, attraktív piaci szereplő sajátos termékeivel. Mindez tudható, de a gimnáziumról, a háromszáz fiú különös életéről szinte nem hallani, nem tudni semmit. A honlap is elég szűkszavú. Szándékos ez, vagy mi a magyarázat? Hiszen aligha van túl sok tiszta fiúiskola Magyarországon, aligha van másutt olyan bentlakás, ahonnan csak havonta lehet „szabadulni.”

– Az oktató-nevelő munka nem igényel nagy látványosságot. Eredményeinket nagyon finom, érzékeny belső történések folyamatában érzjük el. A külvilágnak túlságosan kitett kirakatélet visszariasztaná a középiskolás diákjainkat. Félnék attól, hogy valamilyen külső képnek akarnának megfelelni, és nem olyan magatartásformákat vennének fel, amelyek belülről fakadnak. Mivel kimondottan értéknek tartjuk a nyugodt, kitartó, összeszedett munka lehetőségét, ezért vigyázunk arra, hogy a külvilág miként jelenik meg a Vár falain belül.

1500 évvel ezelőtt Szent Benedek úgy fogalmazott, hogy a monostorból sosem hiányoznak a vendégek. Ez Pannonhalmára fokozottan igaz: találkozási hely. Tudatosan döntött úgy, hogy nyitott akar lenni a világra, azzal párbeszédet folytat. Azt tapasztaljuk, hogy vágnak az emberek az olyan helyre, ahol meghallgatják őket, ahol kíváncsiak véleményükre, és ahol a csendben reflektálhatnak saját életükre. Diákjaink találkoznak a hozánk sokfelől érkező emberekkel, művészekkel, írókkal, előadókkal, keresőkkel. Izgalmas pillanatok ezek: a nagybetűs életre készülők az onnan érkezőkkel intenzív, ugyanakkor védett keretek között találkoznak.

Növendékeink havonta egyszer utaznak haza, ez lehetővé teszi számukra azt, hogy ne csak egy átutazó állomásnak tekintsék pannonhalmi éveiket, hanem a növekedés, gyarapodás, belső gazdagodás idejének, amikor a maga teljességében élük meg az életet, és nemcsak egy átmeneti, tanulással eltöltött életszakasznak tekintik.

– *A gimnázium hetvenéves, tulajdonképpen fiatal iskola, a bencések tanító tevékenysége Pannonhalmán pedig ezeréves. Hogy vetül egymásra ez a rövid, bár eléggé hányattatott iskolatörténet és a történelmi tradíció?*

– A Pannonhalmi Bencés Gimnázium szervesen született az azt megelőző ezeréves bencés oktatásból. Mi iskolánk alapítását az apátság 1996-os alapításáig vezetjük vissza. És azt is tudjuk, hogy 1939-ben valami újat teremtettek a bencések Pannonhalmán.

Nagyon gondos tervezés előzte meg a mai iskolánk indítását. Egyrészt Angliából hozták magukkal a rendtársak az angol college mintáját, másrészt *Montessori* reformpedagógiája hatott rájuk. Ezek találkoztak az ezeréves bencés hagyományokkal, amikor a diákotthon és gimnázium legszorosabb egységét álmodják meg, ahol tudatosan figyelnek kezdettől arra, hogy a szellem, lélek és test egyszerre, együtt, harmonikusan fejlődjön a középiskolás évek során.

Sokan egyszerűen tekintélyelvűnek gondolják a bencés nevelést, holott maradandóan adaptív. Mondok erre egy egyszerű példát: a *Regula* szerint az apátnak mindent úgy kell meghatározni, hogy legyen, ami után az erősek vágyódnak, de a gyengék se riadjanak vissza. Ennek az apát-szerzetes kapcsolatnak felel meg iskoláinkban a tanár (osztályfőnök, prefektus, igazgató)-diák viszony. Mi gyermekközponturn iskolaként határozzuk meg magunkat, ahol a tudást tanítványaink *érettségéből* és befogadókészségéből kiindulva közvetítjük. A tanárnak mindent úgy kell megfogalmaznia, hogy legyen, ami a legokosabb, letehetségesebb diáknak is kihívás, de annak se menjen el a munkakedve, aki nehezebben boldogul az adott tárggyal.

– *Milyen emlékeket őriz a végzett diákokról?*

– Tizennégy éven át voltam osztályfőnök és prefektus, azaz diákotthoni nevelőtanár. Diákjaimmal együtt éltem, végigkísértem őket az első beköltözéstől az érettségi vizsgáig. Egy pannonhalmi osztály annyira összekovácsolódik az itt töltött négy-hat év alatt, hogy ez kikerülhetetlenül elkíséri diákjainkat életük végéig. Diákjaim jelentős részével szoros kapcsolatom maradt az érettségi után is. Amikor házasságkötésre kerül sor, rendre meghívják az esküvőre, többnyire én adom össze őket. Nem véletlen, hogy amikor diákjainkat megkérdeztük, szerintük milyen szlogennel reklámozhatnánk iskolánkat, akkor a legtalálóbb a következő volt: „Ez nem csak négy évre szól”.

Tavaly volt az ötvenedik születésnapom. Az egyik szombaton az első osztályomból vagy négyen-ötven családotstul meglátogattak – még semmire se gyanakodtam, ilyen máskor is előfordult már. Aztán másnap a mise előtt látom, hogy sorra érkeznek, na akkor már gyanítottam, hogy valami köszöntésféle lesz ebből. Mire véget ért a szentmise, már az osztály nagyobbik része ott volt a bazilikában, családotstul. Lementünk a Viatorba, az apátság új

éttermébe, ahol már minden elő volt készítve. A köszöntő szavak után ajándékot is kaptam. Mondták: nézzem meg! Kibontottam és láttam, egy CD, *A kis herceg*. Milyen kedvesek, figyelmesek, gondoltam magamban, egyik kedvenc írásom, és autóban még időm is lesz meghallgatni. De nézzem meg jobban, szóltak. Akkor vettem észre: az eredeti, szerzői grafikák alapján készítették el a borítót, az első, a hátsó és a belső lapokat. A szöveget ők mondták fel, szépen felosztották maguk között, és mindenkinek jutott egy-egy fejezet, egy-egy felolvasandó rész. A borító hátulján pedig a következőket találtam: „Drága Titusz atyának, a kis hercegnek – a rókáktól, akiket megszelídített.” Ez a vallomás minden elképzelhető ajándéknál többet jelentett nekem. Huszonkét évvel korábban, amikor megérkeztek Pannonhalmára, esténként *A kis herceget* olvastam nekik...

– *Ha összehasonlítja saját diákéveit a hetvenes évekből, a halott hetvenes évekből, a pannonhalmi diákok mai életével, kinek van jobb sora, ki érzi jobban magát a bőrében, melyik generáció talál jobb ellenfelekre, akikkel viaskodva magára találhat?*

– Talán átláthatóbb, világosabb volt a hetvenes évek világa. Akkor tudtuk: a hatalom a Párt kezében van, megkérdőjelezhetetlenül. Elképzelhetetlen volt számunkra, hogy ez valaha is lehetne másképp. A keretek egyértelműek voltak, szerette az ember vagy nem, lehetett tudni, mihez kell tartania magát. A mai diák sokkal nagyobb bizonytalanságban él, sokkal több ismeretlen tényezővel kell számolnia. A változások sebessége miatt többnyire nem is győzi az alkalmazkodást, a világ kiszámíthatatlan lett számára. Talán ezért is annyira fontos számukra Pannonhalma, mely fejlődésében is kiszámítható, biztos pont marad az életükben.

– *A farsangi bálon, ha van ilyen, vagy az osztálybulin, ha van ilyen, kivel táncolnak a bencés diákok?*

– Osztálybulira leány testvérosztályt igyekeznek hívni, ami vagy sikerül, vagy nem. Esetleges, hogy szerveznek-e ilyet vagy sem. Farsangkor nem jellemző, hogy táncoljunk. Viszont fergeteges farsangi multság van egy héten át. A végzős osztályok diákjai alkothatnak pártokat, és négy napjuk van megnyerni a diákság szimpátiáját. A legkülönbözőbb pártok a legkülönbözőbb programokkal állnak elő, hihetetlen kreativitás mutatkozik meg ilyenkor. A végén az iskolaközösség királyt választ egy egész napra, amikor is a király átveszi a hatalmat az igazgatótól, aki ünnepélyesen megkoronázza egy kalappal – *Kováts Arisztid*, az iskola első igazgatójának a kalapjával – a legtöbb szavazatot kapott párt jelöltjét.

Sok izgalmas farsang jut eszembe, az elmúlt évek egyik legeredetibbe az volt, amikor a cigány párt nyert. Az esemény külön szépsége volt, hogy abszolút farsangi keretek között hozta közel a cigány kultúrát ez a lelkes diák csapat. Előítéletektől a mi iskolánk sem mentes, a hozzánk érkező fiúk hozzák a magyar értelmiségi átlagot, mégis annyira rokonszenvesek lettek, hogy a „sukár” (szép) cigány párt nyert. Felejthetetlen epizód az is, amikor két tanárnőt beöltöztettek cigány asszonynak. Amikor bejöttek az igazgatóiba, annyira hitelesen játszottak, hogy percekbe telt, mire rájöttem, kik állnak velem szemben. A záróbulin pedig fergeteges cigány muzsikának örvendett az egész iskola.

– A kamasz lázad, s gondolom, a bencés gimnázium a maga zárt világával a lehető legtöbb alkalmat kínálja a lázadásra, a tagadásra. Így van-e ez, s hogyan kezelik a lázadó fiataljaikat? Mennyire lehetnek szabadok? Nem akarnak-e menekülni?

– A kamasz lázadása rendjén van, számolunk vele. Megvan ennek is a maga ideje, igyekszünk a helyén kezelni. A lázadást mindannyian megszenvedjük, a diák, aki rosszul érzi magát a bőrében, a nevelő, aki szeretne segíteni, de a sündisznó tuskés felével találkozik és sebes a keze a sok szúrástól, végül a szülő is, aki sokszor már semmit sem ért az egészből. Ilyenkor könnyen kapunk ilyen mondatokat: „Atya, én Pannonhalmán vesztettem el a hitemet.” Vagy: „Miért kéne nekem asztalhoz ülni, miért nem tanulhatok fekvé az ágyon, nekem úgy jobban megy!” Ilyenkor mindent képesek megkérdőjelezni, lényegest és lényegtelenet is. Aztán el kell jönnie a kegyelem idejének, amikor valahogy mégis helyre rázódnak a dolgok, egyszer csak elfelejti a diák, hogy neki most lázadnia kellene, és egy beszélgetés közepén találja magát a prefektusával, az élet értelméről társalog békésen, nagy bizalommal a szívében.

– Kik kerülnek a gimnáziumba, azok, akik csendesek, jámborak, istenfélők, szinte papnak valók, ahogy mondani szokták, vagy azok, akiket épp a bencés rend, a zárt világ erejével szeretnének a szülei megszelídíteni?

– Egyik sem a célközönségünk. Nem vagyunk kisszeminárium, mindig gyanakodva fogadjuk, ha azzal hozzák a szülők a gyereket, hogy papnak készül. És nem kisebb gyanakvással fogadjuk, ha a szülő tőlünk várja neveletlen gyermeke megregulázását. Azok kerülnek az iskolánkba, akiket valami megfogott, megragadott Pannonhalma légköréből. Akikben látjuk az elszánást, hogy igen, itt akarnak élni, ezen falak között, itt akarnak barátokat szerezni. Nagy elhatározás kell ahhoz, hogy valaki pannonhalmi diák lehessen. Enélkül nagyon gyorsan visszariad, vagy pedig kirúgatja magát, ha a szülők az akarata ellenére „tették be” a kollégiumba.

– Milyen látható, érzékelhető jeleket visel a pannonhalmi gimnázium diáksága, rajtuk van-e ugyanúgy a digitális bélyeg, éppoly tanácstalanok és magabiztosak, mint más iskolák diákjai, éppúgy másként olvasnak, másként értenek, másként tájékozódnak, másként érznek az önök diákjai is? Hogyan kezelik ezt a hagyományok felől, lehet-e, kell-e, szabad-e modern iskolának lennie a bencés gimnáziumnak?

– Csakis modern iskola lehet a huszonegyedik század bencés iskolája. Tíz évvel ezelőtt még nem lehetett a diákoknál mobiltelefon, ma mindenkinek van. Öt éve nem lehetett náluk laptop. Jelenleg a tizenkettedikeseknél lehet, most készül a DÖK bevonásával a laptop-szabályzat, néhány év múlva az órán bizonyára számítógépen fognak jegyzetelni. A digitális generációval számolnunk kell. A mi feladatunk annak megtanítása, hogy értelmesen használják az új eszközökben rejlő lehetőségeket, és ne váljanak rabjává. Mondok erre egy példát: a mobiltelefon-szabályzatunk szerint a diákok 14-16 és 19-21 óra között használhatják telefonjukat. Ha viszont órán megszólal, vagy a délutáni tanulási időben

használja, vagy éjszaka játszik vele és lebukik, akkor elveszük. Tanulja meg: mindennek megvan a maga ideje!

Ha valahol, akkor az olvasottság terén érzékelünk változást a hozzánk igyekvő gyerekeknél. Húsz évvel ezelőtt a felvételinél még komoly olvasásélményekről számoltak be, most már örülünk a szóbelin, ha valaki a Harry Pottert végigolvasta. Annál jobban értékelem a kollégák munkáját, amikor azt látom, hogy kis hetedikesek falják a könyveket, és a diákkönyvtár nem győzi kiszolgálni jobbnál-jobb szépirodalommal őket. Ilyenkor büszke vagyok az iskolánkra.

– A gimnáziumban kötelező feladat lett a közösségi szolgálat. Újdonság-e ez önöknél, vagy korábban is volt már valamilyen formában? Hogy oldják meg, milyen feladatokat találtak a fiataloknak?

– A közösségi szolgálaton csak mosolyogtunk. Nincs vele más tennivalónk, mint adminisztrálni azt, amit egyébként is csinálunk. Konyhai szolgálat, szelektív szemétyűjtés, lakott, tágabb környezetünk rendben tartása, idősek látogatása a szociális otthonban, hosszasan sorolhatnám. Talán egyetlen előnye a hivatalossá vált közösségi szolgálatnak az lesz, hogy ezek után senki sem úszhatja meg, senki sem maradhat ki belőle.

– Szoktak-e diákokat küldeni az igazgató úrhoz, mert a tanárok már nem bírnak vele, és szokott-e az igazgató úr kiabálni?

– Rendkívül ritka, hogy diákok küldenek hozzám. Egy kezemen meg tudom számolni, hányszor fordult elő, mióta igazgató vagyok. Ha mégis beküldenek hozzám valakit, akkor sohase kiabálok. Először meghallgatom a diákokat, utána a kollégát, és közösen eldöntjük, hogyan kezeljük a kialakult helyzetet. „Hétköznapi” nevelési helyzetekben fordult elő velem az, hogy kiabáltam, ma inkább mosolyogva tekintek vissza ezekre az esetekre.

A tanároktól azt várom el, hogy ők oldják meg helyben, az osztályteremben a kialakult konfliktusokat. És ez működik, tudják: az iskolavezetés megbízik bennük, nincs kézi vezérlés, szabadságot kaptak munkájuk végzésére. Nagy felelősséggel jár ez a lehetőség, ezt tudják, és nem élnek vissza vele.

– Járnak-e a diákjaikkal táborba?

– Igen. Év közben és a szünetekben is. Tanítási időben három alkalommal megyünk el Pannonhalmáról: az évkezdő, összerázó, megérkezést elősegítő rekollekcióra, a nagybőjti lelkigyakorlatra és a háromnapos tavaszi osztálykirándulásra. A rekollekcióra, lelkigyakorlatra nem kell minden osztálynak elmennie. Az a tapasztalat, hogy ha legalább az iskola fele elmegy, az itt maradóknak is nagyon jó dolguk van. Sajátos, mély csend van ilyenkor az épületben, és a hétköznapihoz képest szokatlanul sok tér, ami segíti a befelé fordulást. Az osztályok többsége elutazik, nekik az adatik meg, hogy kívülről, kicsit eltávolodva tekintsenek rá pannonhalmi mindennapjaikra. A klasszikus nagy táboroknak az ideje azonban a nyár. Minden osztálynak más és más története van ezen a téren, mely

erősen függ az osztályfőnök, prefektus személyétől. Én mindig csónaktúrát szerveztem az osztályaimnak. Győrben van egy csónakházunk a Mosoni-Duna mellett, legalább tízszer tettem meg diákjaimmal a Rajka–Győr távot. De a Tiszától a Rábáig hazánk többi folyóján is megfordultam, gyönyörű tájakon, és minden alkalommal azt éltem át, milyen nagyszerű úgy teljesíteni a kötelességemet, hogy abban egyúttal a legnagyobb örömeimet lelem. Ilyenkor nyílik alkalom a fiúkkal őszinte, egyszerű, hosszú beszélgetésekre. Míg én a vizes sportok rajongója vagyok, addig más kolléga kerékpározni viszi az osztályát nyáron. A mostani 11. A osztályt az tervezte, miután a fél országot már bebarangolták, hogy augusztus végén Rómába bicikliznek, és onnan érkeznek majd az évkezdésre.

– *Ön Maghreb címmel tart szakkört. Honnan ez a sajátos érdeklődés, hogy fogadják a diákok, s mit jelent a szakköri munka?*

Gyermekkorom meghatározó élménye volt az az öt év, amelyet Algériában töltöttünk annak köszönhetően, hogy édesapám 1973-ban Algériában kapott munkát. Addig soha nem tapasztalt szabadságban éltünk, kitérült előttünk a világ. Egyszerre talákoztam az arab, pontosabban az algériai és a francia kultúrával. A független Algéria létrejötte után tizenegy évvel érkeztünk az észak-afrikai országba. Hihetetlenül fiatal ország volt korát és lakosságát tekintve egyaránt. A francia hatás még mindenhol érezhető volt, franciául mindenki tudott, a tanult emberek pedig választékosan beszéltek. Francia iskolába jártam öt évig, de sok barátom lett a helyi lakosság köréből is. Ötvenedik születésnapom alkalmából visszamentem gyermekkorom városába, Constantine-ba, ahol fantasztikus fogadtatás várt.

Öcsémel és feleségével úgy terveztük, hogy a város egyetlen katolikus plébániáján fogunk megszállni. A repülőtéren egy régi, nagyon jó barátunk várt minket, könnyes szemmel köszöntöttem: huszonöt éve nem láttam. Náluk vacsoráztunk, igazi arab ünnepet rendeztek nekünk. Egyszerű lakótelepi lakásuk van, bent patyolattisztaság fogadott minket. A szőnyegen ültünk, majd hozták a kerek réztálat, amelyre finomabbnál finomabb falatok kerültek. A vacsora végén, amikor menni készültünk, kiderült: szó se lehet róla. Náluk kell aludnunk. A háromszobás lakásukból az egyiket a testvérem és a felesége kapta, én a házigazdával a nappaliban aludtam, míg a ház asszonya a lányával és két fiával bezúfolódott a harmadik szobába. Családtagként fogadtak minket, megbizonyosodtam róla, bárhol, bármikor számíthatok rájuk.

Ekkor fogalmazódott meg bennem a gondolat: szakkör formájában hadd ismerjék meg az érdeklődő diákok Észak-Afrikát. Hat-nyolc figyelmes diákkal gondolkodunk a terület múltjáról, jelenéről. A múlt történéseiből kiindulva próbáljuk megérteni az ott élők gondjait, reményeit.

– *Néztem a szakköreik hosszú sorát, van minden, zene, irodalom, tudomány, sport, kézművesség, emberismeret, ellenben épp kertművelés nincs, holott önök híresek a kertjük, a gyümölcsösük és a gyögynövényeik révén is.*

– A gyögynövénykert az apátság legújabb kori vállalkozásai során éledt újra. Az iskola annyiban profitál belőle, amennyiben a minket körülvevő táj tovább gazdagodott,

szépült, nemesült; továbbá a biológia szakkörösöknek nyújt kiváló bemutató terepet. A nyári levendulaszüretkor szokott néhány diák alkalmi munkát vállalni, jelenleg körülbelül ennyi a kapcsolódás az iskolához.

– A honlapjukon azt olvastam, lehet önnek levelet írni, kérdezni az iskoláról. Miféle leveleket kap, miféle kérdésekkel?

– Ritkán kapok levelet, többnyire rendkívüli eset alkalmával. Tavaly januárban az Egyesült Államokból jött levél egy kis hatodikos fiútól, melyben szépen bemutatkozott, és kérdezte, mit kell tennie ahhoz, hogy Pannonhalmán tanulhasson? Kezdetben fektettem a levelet, eléggé valószerűtlennek tűnt nekem, hogy Amerikából hogyan jöhetne, hogyan járhatna hozzánk iskolába. Aztán ismét jött tőle levél, jelentkezett az apuka is, kezdtem komolyan venni a kérdést. Most már nálunk van, nehéz neki, de talán sikerülni fog beilleszkednie, megszokni és megszeretni nálunk.

– A diákok 2008-as teljesítménye a kompetenciamérés szerint kiváló, a legjobb iskolák között vannak, de még ezen belül is feltűnő, hogy a nyolcadik osztálytól a tizedikig jelentősen sikerült előbbre lépni a rangsorban, nyilván az iskola oktatási teljesítményének köszönhetően. Azóta nem merik közzétenni az eredményeiket? De félre a tréfával, mi az, amit ön a pannonhalmi pedagógiából a legtöbbre tart?

– A *100 legjobb magyar középiskola* című kiadványban a negyedik letünk. Örülök az eredménynek, de sokkal többre tartom a tanárok-diákok „nagy családját”, a mindennél erősebb kötődéseket, melyek diákjaink és Pannonhalma között kialakulnak, azt, ahogyan együtt élünk. A közelmúltban megfogalmaztunk egy jövőképet. Ebben sok olyan mondatot írtunk le, amelyek tényleg a jövőnek szólnak, és inkább irányt határoznak meg, semmint elért állapotot. E jövőkép utolsó mondata azonban úgy gondolom, nem utópia, hanem a jelent írja le. Ezt tartom a legtöbbre: „Ez a ház olyan hely, ahol jó élni; ahol várnak, ahová lehet és jó visszatérni.”

– Az országban több bencés iskola van, melyek ezek, milyen kapcsolat van közöttük, s hogyan képesek az újak a régivel tartani a lépést?

– Jelenleg bencés fenntartásban négy nagyon különböző profilú iskola van. A Tihanyi Apátság fenntartásában egy komoly vonzáskörzettel rendelkező általános iskola működik. A Szent Mór Bencés Perjelség fenntartásában egy nagyon keresett, koedukált, ötnapos tanítási rendszerben működő négy- és hatosztályos gimnázium található Győrött. A Pannonhalmi Főapátság két iskolát tart fenn. Egyik a Pannonhalmi Bencés Gimnázium, eddig végig erről beszéltem. A másik a Szent Benedek Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium. 2009-ben döntött úgy a rendi vezetés, hogy bencés fenntartásban a szakközépiskolai, szakiskolai képzésben is szerepet vállalunk. Ennek nyomán indultak tagintézményeink előbb Miskolcon, Szegeden és Budapesten, majd Budaörsön, végül Balatonfüreden és Kiskunfélegyházán. E két utóbbi iskola átvétel, két nagyhírű szakiskola

csatlakozott hozzánk. Balatonfüreden a szőlészet, borászat, kertépítészet és rendezet a meghatározó szakirány. Kiskunfélegyházán az ország legjobb középiskolai gépész képzése található, egyik osztály német tanítási nyelvű, a másik magyar, és emellett kiváló angol tanítási nyelvű informatikai osztály is működik. Nem sorolom fel az összes tagintézményt, mindegyiknek más és más a profilja, a helyi igényeknek megfelelően.

– *A gimnázium egyházzenei szakközépiskola is, ez párhuzamos osztályokat jelent?*

– Igen. A fiúk minden közismereti tárgyat úgy tanulnak, mint a többiek, délután vannak a szakmai óráik, zongora vagy orgona, magánének, aztán az egész szombat délutánjuk tanulással telik: szolfézs, egyházzene, zenetörténet óráik vannak ekkor. Kevesen maradnak közülük zenei pályán, ezért inkább úgy fogalmaznék, hogy egy nagyon bőséges zenei szakkörre nyílik lehetőségük.

– *Foglalkoztatják-e, érintik-e önöket a magyar iskolai világ nagy átalakulásai?*

– Pannonhalma mindig osztozott az ország sorsában, ez ma sincs másképp. A köznevelési törvény ránk is vonatkozik, a pedagógus életpálya-modell minket is érint. Ugyanakkor Pannonhalma mindig ügyelt a függetlenségére, novícius koromban az első naptól kezdve megtanultam: Rómához közvetlenül tartozó, nullius apátság vagyunk, a megyés püspöknek nincs joghatósága felettünk. Ez a hozzáállás határozza meg gondolkodásunkat, nagyfokú szabadságot ad nekünk.

– *Van-e a bencés iskolai világnak saját belső története egyetemesen, országonként, intézményenként?*

– A bencés iskolák Szent Benedektől eredeztetik magukat, aki monostora számára valamikor 540 körül megírja a Regulát. A Regula előszavában pedig így fogalmaz: „fel kell tehát állítanunk az Úr szolgálatának iskoláját”. 1996-ban, amikor Pannonhalma ezeréves fennállását ünnepelte, rendeztünk Zánkán egy bencés diáktalálkozót. A szervezés során döbentünk rá arra, hogy nem lehet tudni, hol, hány bencés iskola van a világon. Meghívtuk az ismerős bencés iskolákat, de sejtettük, tudtuk, hogy sokkal többen vannak. Azóta létrejött a bencés iskolákat lazán összefogó szervezet, ma már tudjuk, a világ öt kontinensén sok száz bencés iskolában több tízezer tanár dolgozik százezres nagyságrendű diáksereggel.

– *Hogyan alakulnak a szerzetesek világi kapcsolatai családjaikkal, keresztnevével együtt elhagyott gyermek- és ifjúkorukkal? Testvérei, egykori barátai, ismerősei számára megmaradt Gábornak, vagy már számukra is Titusszá vált?*

– Mindenkinek más a története. Van olyan rendtársam, aki egyedüli gyerekként lett szerzetes, szülei meghaltak, a rokoni kapcsolatok így az ő esetében jóval lazábbak, mint nálam. Nekem öt testvérem van, édesanyám tizenhat unokával és négy dédunokával büszkélkedhet. A családi szál nekem mindig is nagyon erős volt, rendszeresen találkozom

testvéreimmel, édesanyámmal szinte minden héten. Mivel a családban többen is viselik a Gábor nevet, így valahogy az alakult ki fokozatosan, hogy egyszerűen csak mindenki Titusznak kezdett el hívni a családon belül is. Csak néhány nagyon régi barátom, a gimnáziumi osztálytársaim hívnak Gábornak. Édesanyám, hihetetlen kedvességgel, magáról megfélelkezve szokott még néha Gáborkámnak szólítani.

– *Miért választotta Ön valahai Gáborként a Titusz nevet?*

– A közösségben minden nevet csak egy ember visel. A beöltözéskor kapunk egy új nevet, amit akkor épp senki sem visel. A Szentírást olvasva találtam rá a nevemre, akkor, amikor Szent Pál apostolnál a következő verset olvastam: „Isten, a szomorúak vigasztalója, minket is megvigasztalt Titusz megérkezésével.” Azt gondoltam, ez lehet küldetésem motója; ahová érkezem, ott az evangélium szavaival meg tudjam vigasztalni a szomorkodókat.

